

Hitvallás

A Hungarorum gens kezdetű apostoli konstitúció – A magyar egyházmegye-rendszer 1993-as átszervezése

Az 1920-as trianoni békediktátum értelemszerűen súlyosan érintette a Magyar Katolikus Egyházat is. Az egyházmegyéek határai nem követték automatikusan az új államhatárokat. Teljes egészében csak az Egri, Székesfehérvári, Váci és Veszprémi Egyházmegye maradt az országhatárokon belül, másokat kisebb-nagyobb mértékben érintett a területvesztés, avagy teljesen idegen uralom alá kerültek.

Csernoch János bíboros, hercegprímás, esztergomi érsek 1920-as vatikáni tárgyalásai során elnyerte XV. Benedek pápa egyetértését abban, hogy az egyházmegye-határok egyelőre ne változzanak. Az Apostoli Szentszék gyakorlatától ez nem is volt idegen, tekintve, hogy nem tudhatták előre, a változások mennyire bizonyulnak majd tartósnak.

Az elcsatolt, határon túli egyházmegye-részeket helynőkök útján kormányozták, majd apostoli kormányzóságokként működtek tovább. Így történt ez a Győri Egyházmegye Ausztriához

került részeivel is, melyet a bécsi hercegérsek is ilyen minőségben irányított a Szombathelyi Egyházmegye elcsatolt területeivel együtt. A határon túli részek rendszerint évtizedekkel később váltak egyházmegyékké. Utóbbiakból 1960-ban született meg a Kismartoni Egyházmegye. A külföldi hatóságok természetesen pontosan a magyar érdekekkel ellenkező, azaz a mielőbbi átszervezést szerették volna elnyerni Rómától. Fokozatosan történtek csak az elszakított területeken a változások, azonban a Magyarországon belüli egyházmegye-határokat 1993-ig ez nem, vagy alig érintette. További példák a Kassai Egyházmegye magyar részeinek az egri érsek kormányzása alá vétele 1982-ben, de a Bácskának a Kalocsa–Bácsi Főegyházmegyeről történő 1968-as, Szabadkai Egyházmegyeként való leválasztása, a magyar rész Kalocsai Főegyházmegyévé alakulása is.

Az 1993-as átszervezésről, különös tekintettel a Győri Egyházmegyét érintő változásokról:

II. János Pál pápa 1993. május 30-án kelt Hungarorum gens kezdetű apostoli konstitúciójával szabályozta a Magyarország területén lévő egyházszervezetet. Ekkor emelték Veszprémet érseki rangra. Esztergomból Esztergom–Budapesti, Kalocsából Kalocsa–Kecskeméti Főegyházmegye lett. Újjonnan kialakított püspökségként jött létre a Debrecen–Nyíregyházi és a Kaposvári Egyházmegye. Konstitúciójában II. János Pál részletesen lefektette, hogy az egyes magyarországi egyházmegyék határai miként módosulnak, leginkább azoknak az országhatárokhöz való igazításával, másrészt pedig a két új római katolikus egyházmegye létrehozásának következményeként, valamint a korábbi területi aránytalanságokat is figyelembe véve.

A változások az alábbi módon érintették a Győri Egyházmegyét: az Esztergom–Budapesti Főegyházmegyeből átsatolták a Szigetközt. Bársonyos, Kajárpéc, Tárkány és Tényő községeket is az Egyházmegye kapta meg a Pannonhalmi Főapátságtól. Bakonysárkány község a Székesfehérvári Egyházmegyétől került át; az egyházmegye keleti részén lévő Bokod (Dad filiával), Kecskéd, Kömlőd, Környe, Oroszlány, Tatabánya–Alsógalla, Tatabánya–Bánhida, Tatabánya–Felsőgalla, Tatabánya–Óváros, Várgesztes, Vértessomló, Vértesszőlős viszont a győri megyéspüspök joghatósága alól került át a székesfehérváriéba. Győrásszonyfa, Táp és Tápszentmiklós községeket pedig a Szent Márton-hegyén álló évezredes bencés közösség kapta meg, miután újra önálló entitás lett a Pannonhalmi Területi Apátság. A Győri Egyházmegye továbbra is az esztergom–budapesti egyháztartomány része, azaz annak szuffragáneusa maradt.

A szentistváni és szentlászlói, valamint tereziánus és posztjozefinista egyházszervezet átformálása ezzel az 1993-as szabályozással már a mai állapotokhoz közeledett. A római katolikus egyházszervezetet érintő változásokat XVI. Benedek pápának a szlovákiai egyházmegyékkal kapcsolatban kiadott 2008-as bullája zárta. A görögkatolikus egyházszervezetet érintő végső átalakítások pedig Ferenc pápa nevéhez fűződnek, aki 2015-

ben emelte metropóliai rangra Hajdúdorogot, ezzel alakult önálló, Rómával unióban lévő egyházzá a Magyar Görögkatolikus Egyház.

Sági György

Készült az ELKH-PPKE-PTE Fraknói Vilmos Római Történeti Kutatócsoport keretén belül.